

تدوین مدل استراتژیک اقتصاد مقاومتی با تأکید افزایش توان رزمی نیروهای مسلح (مطالعه موردی: ارتش جمهوری اسلامی ایران)

بهزاد جعفری^۱

چکیده

نیروهای مسلح کشور برای جلوگیری از تحریم‌های اقتصادی دشمن ملزم به رعایت اقتصاد مقاومتی هستند. هدف از پژوهش حاضر تدوین مدلی برای افزایش توان رزمی نیروهای مسلح با اجرای مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی است. جامعه آماری پژوهش نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران می‌باشد و جامعه نمونه اول ۲۰ نفر از اساتید باتجربه و متخصص در زمینه مدیریت دفاعی و مالی در هیئت علمی دانشگاه‌های نظامی آجا و جامعه دوم ۲۲۷ نفر از بازنشستگان نظامی با مدرک دکتری نظامی می‌باشند. در این پژوهش برای گردآوری داده‌ها از روش کتابخانه‌ای، برای تحلیل آن‌ها از پرسشنامه دلفی فازی و فرایند تحلیل رتبه‌ای و برای اعتبارسنجی مدل نهایی پژوهش از تحلیل همبستگی و رگرسیون و نرم‌افزار SPSS استفاده گردیده است. نتایج تحقیق نشان داد که فرهنگ اقتصادی، سرمایه اجتماعی و مدیریت جهادی از مهم‌ترین شاخص‌های اقتصاد مقاومتی می‌باشند که با کمک خبرگاه مهم‌ترین و تأثیر گذارترین مؤلفه هر شاخص، در افزایش توان رزمی تعیین گردید. همچنین مشخص گردید که فرهنگ اقتصادی، سرمایه اجتماعی و مدیریت جهادی در بالا بردن توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر مثبت و معناداری دارند. لذا برقراری اقتصاد مقاومتی در نیروهای مسلح با بهره‌مندی از مؤلفه‌های به‌دست‌آمده در طولانی مدت به افزایش توان رزمی در نیروهای مسلح کمک خواهد کرد.

واژه‌های کلیدی: اقتصاد مقاومتی، فرهنگ اقتصادی، سرمایه اجتماعی، مدیریت جهادی، نیروهای مسلح

۱- مدرس حسابداری، گروه اقتصاد و حسابداری، دانشکده فرماندهی و مدیریت، دانشگاه افسری امام علی (ع)، تهران، ایران.

مقدمه

در شرایط فعلی با توجه به شرایط تحریم، حفظ استقلال که یکی از اهداف اقتصاد مقاومتی است، از اهمیت بالایی برخوردار است. در این میان نیروهای مسلح به عنوان یکی از ارکان این مهم به جهت افزایش توانمندی‌های دفاعی مورد توجه قرار می‌گیرند (عزیزی و همکاران، ۱۴۰۰). با پایان یافتن جنگ و عدم پیروزی استکبار در زمینه‌های نظامی، تهاجمات به عرصه‌های دیگر کشیده شد. یکی از این عرصه‌ها که خصوصاً در سال‌های اخیر با تهاجمات گسترده همراه بوده است، عرصه اقتصادی است. بنابراین خود انقلاب اسلامی مکلف به نوآوری و نظریه‌پردازی و الگوسازی در عرصه‌های جدید اقتصادی است. هر کشوری که علم استکبارستیزی را برپا کند، نیازمند چنین الگوهایی است. یکی از این مفاهیم اقتصاد مقاومتی است (رادسر و همکاران، ۱۴۰۱). مدیریت و اقتصاد می‌تواند در عرصه‌های مختلف تأثیرگذار باشند، اما زمانی می‌تواند دستاوردهای بزرگ مورد انتظار را تحقق بخشند که این مدیریت با مؤلفه‌های جهادی و اقتصادی و اجتماعی همراه باشد. فرهنگ مدیریت جهادی با مصرف‌گرایی، اشرافی‌گری و شیوه‌های تکنوکراتی که مولود فرهنگ سرمایه‌داری است مغایرت دارد. هر چند که معنای جهاد، مبارزه و رویارویی با دشمن و چاره‌جویی در مقابل موانع است، ولی جهاد فقط به مبارزه در میدان جنگ و نبرد مسلحانه، ختم نمی‌شود، بلکه هر جا که مانعی باشد و در نتیجه تلاشی خالصانه و با نیت الهی برای رفع آن مانع انجام گیرد، می‌توان آن را جهاد نامید. همچنین جهاد به عنوان یک پدیده که بار فرهنگی در مکتب اسلام دارد، آنگاه که به عنوان صفت نوع خاصی از سازمان به کار می‌رود، فرهنگ سازمانی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و این فرهنگ نیز به نوبه خود تأثیر زیادی بر مدیریت آن سازمان‌ها و به تبع آن، بر کل اقتصاد جامعه دارد (احمدی گل، ۱۳۹۸). جهاد اقتصادی به معنای شروع حرکتی مؤثر برای ساختن بنیان آینده ایست که امروز برای هر ایرانی یک آغاز است.

در دنیایی که تأثیرات و چالش‌های آن با حرکت به سمت جهانی‌سازی و اقتصاد روبرو شده است، توجه به مسئله تأثیر مدیریت منابع انسانی بر عملکرد سازمانی افزایش یافته است (باربا

آراجون و همکاران^۱، ۲۰۲۰).

جمهوری اسلامی ایران نیز همانند سایر کشورها، دارای مؤلفه‌های مهم تأثیرگذار بر عوامل سیاسی، فرهنگی، اجتماعی است که اقتصاد مقاومتی از جمله‌ی این مؤلفه‌ها است. هجمه و تحریم‌های یک‌جانبه‌ی غرب علیه کشورمان، ضرورت اجرایی شدن این موضوع را در سرتاسر کشور، سازمان‌ها و نهادها فراهم آورده است. به این موضوع نیز بایستی توجه داشت که تحقق اقتصاد مقاومتی در گرو مدیریت جهادی بوده و متناسب با ساختارها و امکانات موجود در کشور است که با انجام یک حرکت جهادی می‌توان گام‌های موثری در راستای تحقق اقتصاد مقاومتی برداشت (محبی گرگری، ۱۳۹۷).

مدیریت و اقتصاد دو کلید واژه‌ای هستند که در ادبیات پیشرفته و همه‌جانبه‌کشور نقش بسزا و بسیار مهمی دارند و می‌بایستی با نگاهی عمیق این مفهوم بنیادی را در کنار هم قرار داد تا به تدابیر ارزنده و راه‌گشا دست یافت. تاکیدهایی که رهبر معظم انقلاب اسلامی، حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی) در طی سالیان به موضوع اقتصاد مقاومتی داشته‌اند زمینه و باب جدیدی را در رابطه با تحقیقات و پژوهش‌های مرتبط با این موضوع بوجود آورده است (درزبان و همکاران، ۱۳۹۸).

در خصوص اهمیت مقوله اقتصاد مقاومتی همین کافی است که رهبر معظم انقلاب اسلامی (مدظله العالی) بارها از آن سخن گفته و سال‌هایی را به این عنوان نامگذاری نموده است. سازمان‌های دفاعی و نیروهای مسلح کشور به دلیل اهمیت بالایی که در تأمین امنیت جامعه دارند، در اولویت تغییر نگرش‌ها به منظور اصلاح اقتصاد مقاومتی هستند و ضرورت دارد که این مهم به نیروهای مسلح تسری پیدا کند. با این اوصاف خلأ پژوهشی در سازمان‌هایی مانند ارتش در این مورد همچنان مشاهده می‌گردد و اندازه اهمیت این مقوله به آن پرداخته نشده است. اگرچه پژوهش‌های زیادی در رابطه با اقتصاد مقاومتی صورت پذیرفته، اما در خصوص تأثیر آن بر مقوله توان رزمی نیروهای مسلح، به ندرت مورد توجه قرار گرفته است. از جمله این محدود تحقیق‌ها، مقاله مصطفی دادسر و همکاران (۱۴۰۰) است که تأثیر سرمایه اجتماعی بر

پیاده سازی ارکان اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های نظامی را مورد بررسی قرار می‌دهد و نتایج سرمایه اجتماعی بر پیاده سازی ارکان اقتصاد مقاومتی با روش کمی به دست آورده است. در این پژوهش مقوله مهم اقتصاد مقاومتی با متغیرهای اصلی و حیاتی (رویکرد فرهنگ اقتصادی، سرمایه اجتماعی و مدیریت جهادی) مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. با توجه به موارد مطروحه بالا اهداف پژوهش به شرح زیر بیان می‌شود:

هدف اصلی پژوهش تدوین مدل استراتژیک اقتصاد مقاومتی با تأکید بر افزایش توان رزمی نیروهای مسلح می‌باشد و اهداف فرعی پژوهش مورد بررسی را می‌توان چنین برشمرد: ۱- تعیین مؤلفه‌های اصلی سرمایه اجتماعی و مؤثر بر افزایش توان رزمی نیروهای مسلح با ترتیب اولویت ۲- تعیین مؤلفه‌های اصلی مدیریت جهادی و مؤثر بر افزایش توان رزمی نیروهای مسلح به ترتیب اولویت ۳- تعیین مؤلفه‌های اصلی فرهنگ اقتصادی و مؤثر بر افزایش توان رزمی نیروهای مسلح به ترتیب اولویت.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش:

دنیای کنونی، دنیای توسعه در پیوند با ناامنی‌ها است. برای تحقق امنیت و تأمین نیازهای توسعه‌ای در آینده‌ی جامعه، حضور هوشیارانه و مؤثر نیروهای مسلح در عرصه‌های گوناگون، به ویژه در حوزه دفاعی نیازی ضروری است. لذا قائم نمودن سازمان نیروهای مسلح بر مبنای تعالیم رفتار علوی، در جهت اداره امور از اهمیت بالایی برخوردار است (لزگی و همکاران، ۱۳۹۹).

توان رزمی نیروهای مسلح:

توان رزم نیز توسط صاحب نظران متعددی تعریف شده است، که به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود. توان رزم، مجموعه‌ای از عوامل فیزیکی و غیرفیزیکی موجود با کارایی لازم بوده که ترکیب و تلفیق مناسب و کاربرد صحیح آن‌ها در انجام موفقیت آمیز مأموریت، مؤثر می‌باشد (قنبری جهرمی، ۱۳۹۵).

توان رزم در نیروهای مسلح، عبارت است از قدرت و توانایی یک یگان نظامی هنگام عملیات رزمی که ناشی از عوامل فیزیکی، غیرفیزیکی و برتری‌ساز می‌باشد (خان احمدی و میار، ۱۳۹۲). مفهوم اقتصاد مقاومتی:

حوزه اقتصادی از جمله حوزه‌های جدید در جنگ است که قادر است سایر حوزه‌ها را تحت

تأثیر و تهدید خود قرار دهد. با نگاهی به تاریخ جنگ‌های گذشته نیز ملاحظه می‌شود که در جنگ‌ها، تهاجم، تخریب و انهدام زیرساخت‌ها مانند بنادر، پل‌ها، کارخانه‌ها و ... با هدف اقتصادی صورت می‌گیرد و دلیل آن اهمیت اقتصاد یک کشور در مقابله با دشمن خود است. راهبردی که در مقابله با جنگ اقتصادی تحمیلی علیه ایران برای عبور از شرایط پدید آمده می‌توان اتخاذ کرد راهبرد اقتصاد مقاومتی است، که از سوی مقام معظم رهبری (مدظله العالی) مطرح گردیده است (شعبانی و نخلی، ۱۳۹۳). لذا اهمیت اقتصاد مقاومتی در نیروهای مسلح به وضوح قابل مشاهده است.

اقتصاد مقاومتی، الگویی اقتصادی است که در آن سازوکارها و سیاست‌های اقتصادی به نحوی طراحی و اجرا می‌شود که در برخورد با تکانه‌های داخلی و خارجی، سیستم اقتصادی انعطاف‌پذیر عمل کرده تا بتواند به اهداف خود اعم از رشد اقتصادی پایدار، برقراری عدالت اقتصادی، کاهش وابستگی اقتصادی و افزایش توان رقابت‌پذیری جهانی برسد (احمدی گل، ۱۳۹۸). اقتصاد مقاومتی بر مبنای جهاد اقتصادی و نظام انگیزشی اسلامی، رویکردی نو در قالب گفتمان انقلاب اسلامی است، که با تدوین یک استراتژی علمی و کارشناسی شده و بازتعریف فلسفه وجودی نهادها و قوانین، به مقاوم‌سازی و ترمیم ساختارهای فرسوده و ناکارآمد موجود اقتصادی می‌پردازد. در این میان، ارائه مفاهیم جامع و تبیین راهبردها و الزامات اساسی این نگرش اقتصادی می‌تواند ضمن جلوگیری از برخی برداشت‌های سلیقه‌ای و شخصی، الگویی برای عملکرد سازنده آن بوده و مانع سرگردانی مردم و مجریان در تحقق این مهم باشد (باقری و موسوی ۱۳۹۷). اقتصاد مقاومتی به معنای ریاضت اقتصادی نیست، بلکه به مفهوم شکوفایی اقتصاد و رفع مشکلات موجود در زیربخش‌های اقتصادی برای جلوگیری از امتیازدهی به بیگانگان و بهبود سطح رفاه عموم و با هدف حداقل و کم اثر نمودن اثرات فشار خارجی و تحریم‌ها بر اقتصاد داخلی ارزیابی می‌شود (رادسر، محمدی و پیوسته، ۱۴۰۱).

مفهوم سرمایه اجتماعی:

سرمایه اجتماعی عبارت است از مجموع منابع فیزیکی یا غیر فیزیکی در دسترس فرد یا گروهی که دارای شبکه نسبتاً بادوامی از ارتباطات نهادینه شده هستند. به بیان دیگر، سرمایه اجتماعی آن بستر فرهنگی ناشی از ساخت اجتماعی است که در ارتباط مستقیم با عادات افراد و میدان فرهنگی ناشی از کنش‌های اجتماعی، سازمان‌یافته و صورت‌بندی می‌شود (عباس‌زاده و

همکاران، ۱۳۹۷). برای تعریف سرمایه اجتماعی می‌توان از نقش و کارکرد آن کمک گرفت و تعریفی کارکردی از سرمایه اجتماعی ارائه داد. براین اساس، «سرمایه اجتماعی شیء واحدی نیست، بلکه انواع چیزهای گوناگونی است که دو ویژگی مشترک دارند: همه آن‌ها شامل جنبه-ای از یک ساخت اجتماعی است و کنش‌های معین افرادی را که در درون ساختار هستند، تسهیل می‌کنند (موسوی و علوی، ۱۳۹۳).

بر اساس تعریف بوردیو^۱، سرمایه اجتماعی را مجموعه‌ای از مفاهیم، مانند اعتماد، هنجارها و شبکه‌ها می‌داند که موجب ایجاد ارتباط و مشارکت بهینه اعضای یک اجتماع شده و درنهایت، منافع متقابل آنان را تأمین خواهد کرد.

سرمایه اجتماعی مجموعه منابع واقعی یا مجازی است که به‌واسطه مزیت پایدار شبکه‌ها و روابط سازمانی مستحکم و شناخت و آگاهی‌های متقابل، در افراد یا گروه‌ها شکل می‌گیرد (ابوالحسنی تنهایی و حضرتی، ۱۳۹۷).

پاتنام^۲، سرمایه اجتماعی را به‌عنوان وسیله‌ای برای رسیدن به توسعه سیاسی می‌داند و به اعتقاد او، سرمایه اجتماعی، وجوه گوناگون سازمان درنظام‌های سیاسی است. سرمایه‌های اجتماعی، هنجار و شبکه‌ها را شامل می‌شود که با تسهیل اقدامات از طریق آن‌ها، کارایی جامعه بهبود می‌یابد (کریمی و همکاران، ۱۳۹۱).

مفهوم مدیریت جهادی:

یکی از حوزه‌هایی که به مرور زمان کارآمدی آن برای دست‌اندرکاران اداره کشور آشکار شده است، مدیریت در عرصه‌های جهادی یا به اصطلاح مدیریت جهادی است. مدیریت جهادی در سال‌های اخیر تبدیل به سبک موردنظر برای حل بسیاری از بحران‌هایی که کشور با آن مواجه است، شده است. بنابراین، مهیاسازی زمینه‌های مورد نیاز برای پیاده‌سازی این سبک مدیریت، تبدیل به یکی از دغدغه‌های علم در حوزه مدیریت شده است (روح‌بخش و همکاران، ۱۳۹۸).

مدیریت جهادی، به عنوان مدلی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی، با وجود فصل مشترک با سایر

۱- Bordiw

۲- patnam

الگوهای مدیریتی، به دلیل برخی ویژگی‌ها، از دیگر شیوه‌های مرسوم و متداول، متمایز می‌گردد. مدیریت جهادی، حرکت، تلاش و مبارزه‌ای است که با انگیزه الهی، توأم با درایت و تدبیر، اما با عزمی راسخ و مجاهدانه برای رهایی از چالش‌ها و مشکلات (درونی - بیرونی) در رشد و توسعه همه جانبه کشور، صورت می‌گیرد (روشندل و همکاران، ۱۳۹۸). مدیریت جهادی، بازخوانی نوین مدیریت اسلامی و در حقیقت مدل تکامل یافته آن است. یکی از مبانی نظری و عملی موجود در مدیریت جهادی، توکل بر خداوند متعال است و این مبنا با اصول اولیه سکولاریسم که آغاز مدیریت غربی است، در تضاد مطلق است و به تبع خویش اصل توجه به امکانات را پیش از شروع حرکت، نفی می‌کند و اصل دیگری را جایگزین می‌کند و آنهم ضرب-المثل معروف (از تو حرکت از خدا برکت) است (پیرایش و رسولی، ۱۳۹۷). همچنین جهاد و مدیریت جهادی از جمله مهم‌ترین بحث‌هایی است که در سال‌های اخیر در ادبیات مدیریتی کشور مطرح است. توجه خاص مقام معظم رهبری (مدظله العالی) به این مقوله و تبیین زوایای مختلف این سبک از مدیریت نیز بر اهمیت آن افزوده است. از جمله نکات مهم در مدیریت جهادی شناسایی و معرفی الگوهایی است که بتوان به عنوان نماد و شاخص مدیریت جهادی معرفی کرد تا با الگوبرداری از آن‌ها به مفهوم سازی مدیریت جهادی آن هم بر اساس الگوهای بومی اقدام نمود (تقی‌پور و یخچالی، ۱۳۹۷). یک عامل مهم در موفقیت و یا عدم موفقیت هر کشوری نحوه مدیریت آن کشور است. چنانچه ویژگی‌های مدیریت در جوامع با ساختار فرهنگی و ارزشی جامعه هماهنگ باشد، می‌تواند موجب اثربخشی در سازمان‌ها شود. مدیریت جهادی به عنوان الگوی مدیریتی برآمده از بطن انقلاب اسلامی که مبتنی بر ارزش‌های ایرانی-اسلامی و در پیوند با علم و دانش روز می‌باشد، همواره مدنظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) بوده است (پور صادق و ذاکری، ۱۳۹۷).

مفهوم فرهنگ اقتصادی:

فرهنگ اقتصادی عبارت است از نگرش‌ها، گرایش‌ها، رفتارها و کنش‌های اقتصادی افراد در یک جامعه و هر آنچه که افراد در مورد پدیده‌های اقتصادی می‌اندیشند و در حوزه اقتصاد عمل می‌کنند. نگرش‌ها و گرایش‌ها بیانگر وجه ذهنی فرهنگ اقتصادی و کنش‌ها وجه عینی آن به شمار می‌رود (نگاهداری، ۱۳۸۶).

سؤال اصلی پژوهش: آیا اقتصاد مقاومتی در افزایش توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر دارد؟
سؤالات فرعی:

۱- آیا فرهنگ اقتصادی در افزایش توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر دارد؟

۲- آیا سرمایه اجتماعی در افزایش توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر دارد؟

۳- آیا مدیریت جهادی در افزایش توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر دارد؟

در ادامه فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر قابل بیان می‌باشند.

فرضیه اصلی پژوهش:

اقتصاد مقاومتی بر افزایش توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر مثبت و معناداری دارد.

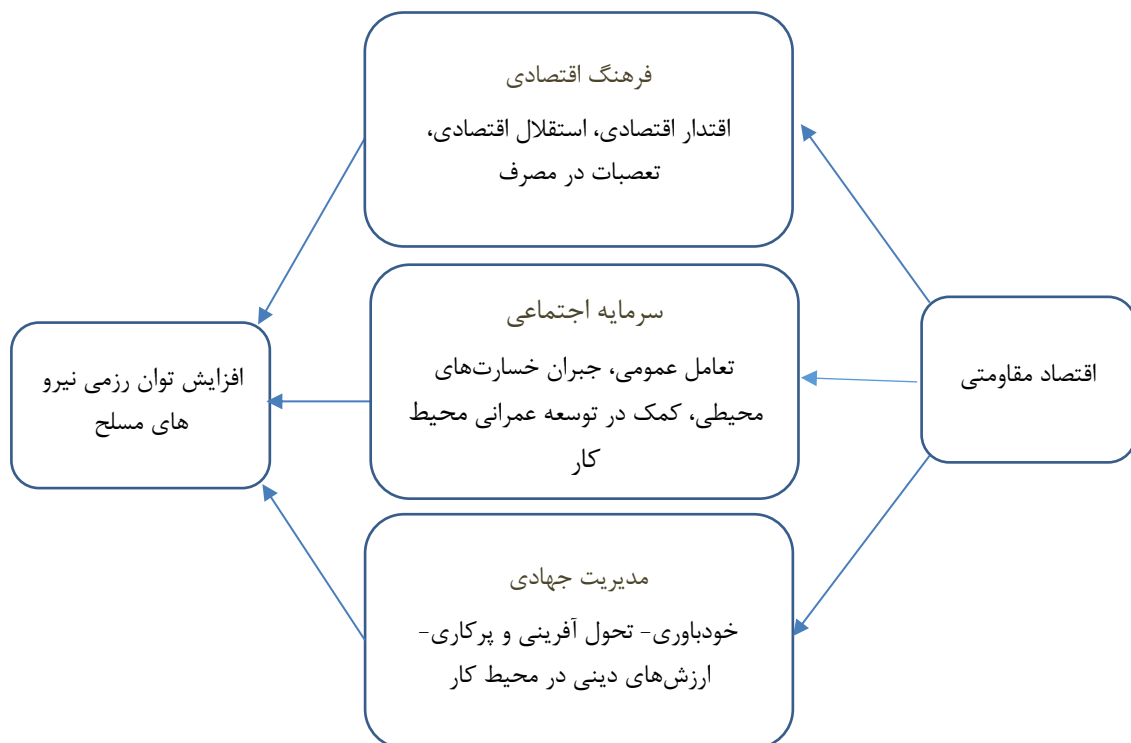
فرضیه‌های فرعی پژوهش:

۱- سرمایه اجتماعی بر افزایش توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۲- فرهنگ اقتصادی بر افزایش توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۳- مدیریت جهادی بر افزایش توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر مثبت و معناداری دارد.

بر اساس فرضیات عنوان شده مدل مفهومی پژوهش به صورت ارائه می‌گردد:

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش

پیشینه پژوهش

پیشینه داخلی:

مصطفی رادسر و همکاران، (۱۴۰۰) که تأثیر سرمایه اجتماعی بر پیاده سازی ارکان اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های نظامی با در نظر گرفتن نقش میانجی رویکرد مدیریت جهادی را مورد بررسی قرار دادند، به این نتیجه رسیدند که سرمایه اجتماعی بر پیاده سازی ارکان اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های نظامی با در نظر گرفتن نقش میانجی رویکرد مدیریت جهادی تأثیر دارد. در نهایت پیشنهادات کاربردی ارائه گردید.

اصغر صالح اصفهانی و همکاران، (۱۳۹۹) در بررسی تاب‌آوری در طراحی الگوی راهبردی طرح ریزی، برنامه‌ریزی و تأمین منابع نیروهای مسلح با رویکرد اقتصاد مقاومتی نیروهای مسلح نتیجه گرفتند که بعد تاب‌آوری در تأمین منابع نیروی‌های مسلح با رویکرد اقتصاد مقاومتی نقش داشته و در نهایت منجر به ارتقاء توان مقاومت و تاب‌آوری می‌گردد.

چراغی و همکاران، (۱۳۹۸) که به بررسی عوامل عدم تحقق رشد اقتصادی پایدار از منظر سرمایه اجتماعی در اقتصاد ایران پرداختند، یافته‌های تحقیق نشان داد کاهش سرمایه اجتماعی، بر عملکرد اقتصادی اثر معنادار داشته و هر شش متغیر اقتصادی، حداقل تحت تأثیر یکی از آسیب‌های فوق کاهش یافته است. دو متغیر بهره‌وری نیروی کار و کارآفرینی که عوامل مهم پایداری رشد اقتصادی هستند، بیشترین اثر منفی را متحمل شده‌اند. همچنین یافته‌های تحقیق اثر هم افزای کاهش سرمایه اجتماعی بر عملکرد اقتصادی در دوره بعد را نشان داد. بنابراین کاهش سرمایه اجتماعی با اثر بر متغیرهای کلیدی اقتصادی که مهم‌ترین فعالیت‌های کیفی و کمی در اقتصاد هستند، باعث کاهش کارایی اجتماعی در روابط عوامل تولید فراوان اقتصاد ایران و در نتیجه عدم تحقق رشد اقتصادی پایدار در طول زمان شده است.

روح بخش و همکاران، (۱۳۹۸) به بررسی مفهوم مدیریت جهادی، اصول، مؤلفه‌ها و ویژگی‌های آن پرداختند، این پژوهش نیز با هدف بررسی و واکاوی مفهوم مدیریت جهادی، مؤلفه‌ها، ویژگی‌ها و اصول آن انجام شده است.

روشندل و همکاران، (۱۳۹۸) به تبیین الگوی مدیریت جهادی در افق چشم انداز ۱۴۰۴ پرداختند. هدف ارائه تصویری از مؤلفه‌ها و مصادیق مدیریت جهادی، با الهام از آموزه‌های

دینی، تجارب تاریخی دوران دفاع مقدس بوده و در دو بخش مهیا گردیده است. ارزش‌گرایی، روحیه جهادی، خلاقیت و نوآوری، آرمان‌گرایی، نقش سنت‌های الهی و مصادیق هریک مورد توجه قرار گرفته است. در بخش دوم، مزیت‌ها و پیامدهای تحقق مدیریت جهادی نیز بررسی می‌شود.

سینایی، (۱۳۹۸) به بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی کاری کارکنان پرداختند، این تحقیق به لحاظ هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و روش، از نوع توصیفی-همبستگی می‌باشد. ابزار گردآوری داده‌ها، دو پرسشنامه استاندارد بوده است. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که بین سرمایه اجتماعی با کیفیت زندگی کاری کارکنان رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد.

عزیزی، (۱۳۹۸) به روش‌های تأمین مالی نیروهای مسلح با رویکرد اقتصاد مقاومتی قابل استفاده در کشورهای اسلامی پرداخته است. این پژوهش بر مبنای روش توصیفی در خصوص اقتصاد مقاومتی و هدف تأمین مالی نیروهای مسلح و با بهره‌گیری از الگوی اقتصاد اسلامی مورد بررسی قرار گرفته است.

چوبناشانی، (۱۳۹۸) رابطه مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی در اندیشه مقام معظم رهبری (مدظله العالی) و ارتباط بین مدیریت جهادی و استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی را مشخص می‌نماید. ایشان ابتدا به بررسی مفهوم مدیریت جهادی و سپس اقتصاد مقاومتی پرداخته و پس از آن به بررسی رابطه بین این دو پرداخته و در آخر راه‌کارهایی جهت تحقق نقش مدیریت جهادی در اقتصاد مقاومتی ارائه می‌نماید.

شیروی و خداپرست، (۱۳۹۸) اقتصاد مقاومتی و توسعه پایدار در اسناد بین‌المللی را بررسی کردند، این پژوهش در جمع بندی به این نتیجه می‌رسد که مشابهت‌های بسیار و تفاوت اندکی میان این دو سند موجود است و سند کلی اقتصاد مقاومتی نسخه بومی و پالایش شده فرهنگی گزارش توسعه پایدار سازمان ملل متحد است.

پیشینه خارجی:

نگوی و همکاران^۱، (۲۰۲۲) در تحقیقی تحت عنوان چگونه رهبری دوسویه اقتصاد و توان رزمی در نیروهای نظامی این دو متغیر را اجزاء جدایی ناپذیر در موفقیت های استراتژیک دانستند و تأثیر متغیرهای هر شاخص را بر سایر مؤلفه‌ها را بررسی نمودند.

میانگ‌جاکیم و همکارانش^۲ (۲۰۱۷) در تحقیقی رابطه بین سرمایه اجتماعی، نوع دوستی، پیوند مشترک و هویت و نوع دوستی را مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی تأثیر قابل توجهی بر پیوند و هویت مشترک دارد، در حالی که سرمایه اجتماعی تأثیر کوچک تری بر هویت مشترک نسبت به پیوند مشترک دارد.

اسچیل و همکارانش^۳، (۲۰۱۷) در مقاله‌ای با عنوان مدیریت رضایت تأمین کننده سرمایه اجتماعی و چارچوب وابستگی منابع، متغیرها را بررسی کردند. پژوهش با هدف پیشنهاد سرمایه اجتماعی و دیدگاه تئوری وابستگی در درک رضایت تأمین کنندگان بررسی شد.

جوآنگ وولی و همکارانش^۴، (۲۰۱۵) در مقاله‌ای تحت عنوان افزایش سرمایه اجتماعی به- وسیله دانش و ارتباطات در پروژه‌های توسعه سیستم‌های اطلاعات به موضوع مورد بحث پرداختند. در این مطالعه، سرمایه اجتماعی با استفاده از سه مؤلفه تعریف می‌شود: روابط اجتماعی، اعتماد و چشم‌انداز مشترک، دانش و ارتباطات متخصصان کسب‌وکار و فناوری به- عنوان مؤلفه‌های مهم سرمایه اجتماعی گروه در نظر گرفته شده‌اند، که منجر به عملکرد گروه می‌شوند. تجزیه و تحلیل داده تا حد زیادی مدل تحقیق را تایید کرد. روابط اجتماعی از چشم- انداز مشترک و اعتماد مهمتر است. در مقایسه با چشم‌انداز مشترک با عملکرد ارتباط قویتری دارد. دانش و ارتباطات هر دو طرف بسیار مهم است، اما، نکته توجه این است که دانش و ارتباطات متخصصان کسب و کار در تشکیل سرمایه اجتماعی گروه تأثیر بیشتری دارد.

یانگ سوهوا و همکارانش^۵ (۲۰۱۳) در تحقیقی تحت عنوان اثر انگیزه‌های فردی و سرمایه اجتماعی در نهان و عیان به این نتیجه دست یافتند که با توجه به اهمیت دانش در دنیای

۱- Negwy & et al

۲- Myung JaKima & et al

۱- Holger Schiele & et al

۲- Jungwoo .Lee

۳- Yong Sauk Hau et al

رقابتهی امروز، درک درستی از چگونگی ارتقاء کارکنان و به اشتراک‌گذاری دانش مهم آن‌ها وجود ندارد. نتایج تحلیل نشان می‌دهد که چشم‌انداز واحد و یکپارچه از مدل به‌دست‌آمده می‌تواند ارتقاء دانش اقتصادی و اجتماعی را برای ما رقم بزند.

روش پژوهش:

این تحقیق توصیفی-پیمایشی با ماهیت کاربردی و از لحاظ زمانی مقطعی می‌باشد. در این تحقیق روش پیمایشی جهت گردآوری داده‌ها استفاده خواهد شد، لذا آن را می‌توان در زمره تحقیق‌های میدانی قرار داد. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه دلفی فازی و فرایند تحلیل رتبه‌ای است که روایی و پایایی آن‌ها مورد تایید خبرگان قرار گرفته است. قلمرو مکانی پژوهش ارتش جمهوری اسلامی ایران و قلمرو زمانی سال ۱۴۰۲ خورشیدی می‌باشد. در ابتدا مقاله‌های معتبر با استفاده از فرایند casp جداسازی و متغیرهای اصلی و مؤلفه‌های مربوطه از آن‌ها استخراج و در اختیار خبرگان قرار می‌گیرد. در ادامه مؤلفه‌های پذیرش شده با فرایند تحلیل رتبه‌ای (بومی‌سازی و رتبه‌بندی) رتبه‌بندی و مهم‌ترین آن‌ها انتخاب می‌گردند. در نهایت برای اعتبار سنجی مدل ۲۲۷ پرسش‌نامه ۵ گزینه‌ای استاندارد تدوین و بین خبرگاه توزیع و نتایج به‌دست‌آمده با استفاده از نرم افزار spss مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و میزان همبستگی و رگرسیون فرضیه‌ها تعیین گردید.

جامعه آماری: در این پژوهش دو جامعه آماری وجود دارد. جامعه نمونه اول ۲۰ نفر از اساتید باتجربه و متخصص در زمینه مدیریت دفاعی و مالی در هیئت علمی دانشگاه‌های نظامی آجا هستند، که مؤلفه‌های انتخاب شده با استفاده از پرسشنامه دلفی فازی در اختیار آن‌ها قرار داده شده و همچنین مؤلفه‌های پذیرش شده با استفاده از فرایند تحلیل رتبه‌ای و امتیاز دهی خبرگان، رتبه‌بندی می‌شوند. در جامعه دوم برای اعتبار سنجی مدل ۲۲۷ نفر از بازنشستگان نظامی دارای مدرک دکتری نظامی که با روش کوکران انتخاب شده و پرسشنامه تدوین و در اختیار آن‌ها قرار می‌گیرد. لازم به ذکر است که پرسشنامه‌ها از لحاظ روایی و پایایی آزمون و مورد تایید خبرگان قرار گرفته است.

یافته‌های پژوهش:

برای پاسخگویی به سؤالات از دو راند دلفی فازی استفاده شد و در راند سوم در مورد پذیرش مؤلفه‌ها با اعداد فازی نظرخواهی شد:

سؤال اصلی پژوهش: آیا اقتصاد مقاومتی در افزایش توان رزمی نیروهای مسخ تأثیر دارد؟

در مرحله اول شاخص‌های اصلی اقتصاد مقاومتی با نظر خبرگان (با نرخ بالاتر از ۰/۷) پذیرش و مابقی رد شدند که در اینجا فقط مؤلفه‌های پذیرش شده آورده می‌شود.

جدول شماره ۱: نرخ پذیرش مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی (متغیرهای اصلی پژوهش)

نتیجه نهایی	میانگین نهایی	میانگین فازی			جمع فازی			متغیرهای اصلی پژوهش
		$\sum N/۲۰$	$\sum N/۲$	$\sum N/۲$	$\sum N$	$\sum M$	$\sum L$	
اگر میانگین نهایی < ۰,۷ = پذیرش	$\sum L + \sum M + \sum N/۳$	$\sum N/۲۰$	$\sum N/۲$	$\sum N/۲$	$\sum N$	$\sum M$	$\sum L$	
پذیرش	۰/۹۳	۰/۹۵	۰/۹۸	۰/۸۶	۱۹/۸	۱۹/۳	۱۶/۹	فرهنگ اقتصادی
پذیرش	۰/۹۰	۰/۹۹	۰/۹۱	۰/۸۰	۱۹/۹	۱۹/۵۵	۱۷/۳	سرمایه اجتماعی
پذیرش	۰/۹۱	۰/۹۴	۰/۹۵	۰/۸۴	۱۹/۹	۱۹/۰۵	۱۶/۵۵	مدیریت جهادی

منبع: یافته‌های پژوهشگر

همان‌گونه که مشخص است همه متغیرها با نمره بالایی مورد پذیرش نهایی قرار گرفتند.

در ادامه پاسخ سؤالات فرعی مشخص می‌شوند:

سؤال فرعی اول: آیا فرهنگ اقتصادی در افزایش توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر دارد؟

در این مرحله مؤلفه‌های فرهنگ اقتصادی مشخص و طبق جدول زیر به تایید خبرگان رسید:

جدول شماره ۲: نرخ پذیرش مؤلفه‌های فرهنگ اقتصادی

نتیجه نهایی	میانگین نهایی	میانگین فازی			جمع فازی			مؤلفه‌های فرهنگ اقتصادی
		$\sum N/۲۰$	$\sum N/۲$	$\sum N/۲$	$\sum N$	$\sum M$	$\sum L$	
اگر میانگین نهایی < ۰,۷ = پذیرش	$\sum L + \sum M + \sum N/۳$	$\sum N/۲۰$	$\sum N/۲$	$\sum N/۲$	$\sum N$	$\sum M$	$\sum L$	
پذیرش	۰/۹۱	۰/۹۵	۰/۹۶	۰/۸۳	۱۹/۸	۱۸/۸	۱۶/۱۵	عناصر فرهنگی
پذیرش	۰/۹۱	۰/۹۵	۰/۹۷	۰/۸۰	۱۹/۹	۱۹/۱۵	۱۶/۷	تعصبات در مصرف

نتیجه نهایی	میانگین نهایی	میانگین فازی			جمع فازی			مؤلفه‌های فرهنگ اقتصادی
		$\sum N/20$	$\sum N/2$	$\sum N/2$	$\sum N$	$\sum M$	$\sum L$	
اگر میانگین نهایی < ۰,۷ پذیرش	$\sum L + \sum M + \sum N/3$							
پذیرش	۰/۸۷	۰/۹۵	۰/۹۳	۰/۷۳	۱۹/۹	۱۸/۲۵	۱۵/۳۵	توجه شاخص‌های توسعه
پذیرش	۰/۸۹	۰/۹۵	۰/۹۳	۰/۷۸	۱۹/۹	۱۸/۱۵	۱۵/۲	اقتدار اقتصادی
پذیرش	۰/۹۱	۱	۰/۹۳	۰/۸۱	۲۰	۱۸/۷	۱۶	استقلال اقتصادی
پذیرش	۰/۹۲	۱	۰/۹۰	۰/۸۵	۲۰	۱۸/۸	۱۶/۲	استراتژی‌های حمایتی
پذیرش	۰/۸۱	۰/۸۷	۰/۸۵	۰/۷۲	۱۸/۱	۱۶/۵۵	۱۴	توجه به اخلاق اقتصادی
پذیرش	۰/۸۶	۰/۹۳	۰/۹۰	۰/۷۶	۱۹/۹	۱۸/۵۵	۱۵/۸	فرهنگ سازی اقتصادی

منبع: یافته‌های پژوهشگر

مؤلفه‌هایی با نرخ بالاتر از ۰/۷ پذیرش و مابقی رد شدند که در اینجا فقط مؤلفه‌های پذیرش شده آورده شده است..

سؤال فرعی دوم: آیا سرمایه اجتماعی در افزایش توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر دارد ؟ در این مرحله با اعداد فازی پذیرش مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی مشخص گردید:

جدول شماره ۳: نرخ پذیرش مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی

نتیجه نهایی	میانگین نهایی	میانگین فازی			جمع فازی			مؤلفه های سرمایه اجتماعی
		$\sum N/20$	$\sum N/20$	$\sum N/20$	$\sum N$	$\sum M$	$\sum L$	
اگر میانگین نهایی < ۰,۷ پذیرش	$\sum L + \sum M + \sum N/3$							
پذیرش	۰/۹۰	۰/۹۵	۰/۹۳	۰/۸۳	۱۹/۹	۱۹/۳۵	۱۷	مردم گرایی دینی
پذیرش	۰/۹۲	۰/۹۵	۰/۹۶	۰/۸۵	۱۹/۹	۱۹/۳۵	۱۷	مشارکت اجتماعی
پذیرش	۰/۸۳	۰/۹۳	۰/۸۳	۰/۷۳	۱۹/۲	۱۷/۳۵	۱۴/۴۵	بیگانگی ستیزی اجتماعی
پذیرش	۰/۸۸	۰/۹۲	۰/۹۱	۰/۸۱	۲۰	۱۸/۸	۱۶/۲	تعامل عمومی
پذیرش	۰/۹۲	۱	۰/۹۵	۰/۸۱	۲۰	۱۸/۷	۱۶/۰۵	کمک های مردمی
پذیرش	۰/۷۹	۰/۸۹	۰/۷۹	۰/۷۰	۱۸/۱	۱۶/۳۵	۱۳/۷	جبران خسارت‌های محیطی
پذیرش	۰/۹	۰/۹۸	۰/۹۰	۰/۸۳	۱۹/۹	۱۸/۵۵	۱۵/۸	کمک در توسعه عمرانی

منبع: یافته‌های پژوهشگر

مؤلفه‌هایی با نرخ بالاتر از ۰/۷ پذیرش و مابقی رد شدند که در اینجا فقط مؤلفه‌های پذیرش شده آورده شده‌اند.

سؤال فرعی سوم: آیا مدیریت جهادی در افزایش توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر دارد؟

جدول شماره ۴: نرخ پذیرش مؤلفه‌های مدیریت جهادی

نتیجه نهایی	میانگین نهایی	میانگین فازی			جمع فازی			مؤلفه‌های مدیریت جهادی
		$\sum N/1$ ۲	$\sum N/1$ ۲	$\sum N/1$ ۲	$\sum N$	$\sum M$	$\sum L$	
پذیرش	۰/۹۳	۰/۹۸	۰/۹۳	۰/۸۸	۱۹/۸	۱۹/۳	۱۶/۹	مدیریت ولایتی
پذیرش	۰/۹۴	۱	۰/۹۳	۰/۸۸	۱۹/۹	۱۹/۵۵	۱۷/۳	انعطاف پذیری ساختاری
پذیرش	۰/۸۲	۰/۹۵	۰/۸۱	۰/۶۹	۱۸/۴	۱۹/۸۵	۱۴	خودباوری
پذیرش	۰/۹۱	۰/۹۹	۰/۹۳	۰/۷۴	۱۹/۵	۱۸/۲	۱۵/۶	تحول آفرینی و پرکاری
پذیرش	۰/۸۵	۰/۸۶	۰/۹۰	۰/۸۰	۱۹/۵	۱۸/۲	۱۵/۶	ارزشهای دینی در محیط کار
پذیرش	۰/۸۷	۰/۹۱	۰/۹۹	۰/۷۰	۱۷/۲	۱۵/۶۵	۱۳/۲۵	پویایی و سرعت در عمل
پذیرش	۰/۹۴	۰/۹۷	۰/۹۵	۰/۷۶	۱۹/۹	۱۸/۵۵	۱۵/۸	مشارکت پذیری
پذیرش	۰/۹۵	۱	۰/۹۹	۰/۸۷	۲۰	۱۹/۹	۱۷/۸۵	قناعت

منبع: یافته‌های پژوهشگر

مؤلفه‌هایی با نرخ بالاتر از ۰/۷ پذیرش و مابقی رد شدند که در اینجا فقط مؤلفه‌های پذیرش شده آورده شده‌اند.

رتبه‌بندی مؤلفه‌های شناسایی شده با فرآیند تحلیل رتبه‌ای (بومی‌سازی و رتبه‌بندی):

بعد از پذیرش مؤلفه‌ها و انتخاب آن‌ها به کمک خبرگان و می‌بایست رتبه‌بندی مؤلفه‌ها انجام گیرد که این کار با کمک فرآیند تحلیل رتبه‌ای انجام گرفت. مؤلفه‌های انتخاب شده به صورت زوجی با یکدیگر مقایسه و با نظر خواهی مجدد از خبرگان با ترتیب اهمیت نوشته می‌شوند.

جدول شماره ۴: رتبه بندی مؤلفه‌های پذیرش شده با فرآیند تحلیل رتبه‌ای

مهمترین مؤلفه‌های مدیریت جهادی	مهمترین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی	مهمترین مؤلفه‌های فرهنگ اقتصادی	رتبه بندی مؤلفه‌ها به ترتیب اهمیت
خودباوری	تعامل عمومی	اقتدار اقتصادی	رتبه ۱
تحول آفرینی و پرکاری	جبران خسارت‌های محیطی	استقلال اقتصادی	رتبه ۲
ارزشهای دینی در محیط کار	کمک در توسعه عمرانی	تعصبات در مصرف	رتبه ۳
پویایی و سرعت در عمل	مشارکت اجتماعی	فرهنگ سازی اقتصادی	رتبه ۴
مشارکت پذیری	کمک های مردمی	توجه شاخص‌های توسعه	رتبه ۵
قناعت	مردم گرایی دینی	استراتژی‌های حمایتی	رتبه ۶
انعطاف پذیری ساختاری	بیگانگی ستیزی اجتماعی	توجه به اخلاق اقتصادی	رتبه ۷

منبع: یافته‌های پژوهشگر

در مرحله پایانی با استفاده از نمونه‌گیری نامحدود کوکران ۲۲۷ پرسش‌نامه توزیع شد. نتایج به‌دست‌آمده با استفاده از نرم افزار اس پی اس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و میزان همبستگی و رگرسیون فرضیه‌ها تعیین می‌شود.

فرضیه اصلی پژوهش:

اقتصاد مقاومتی بر افزایش توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر مثبت و معناداری دارد.

جدول ۵: مشخصه‌های آماری متغیرهای پژوهش

متغیرها	تعداد	کمترین مقدار	بیشترین مقدار	میانگین	انحراف معیار
سرمایه اجتماعی	۲۲۷	۲/۱۱۱	۵	۳/۷۱۷	۰/۶۷
مدیریت جهادی	۲۲۷	۲/۱۲۵	۵	۳/۷۷۷	۰/۶۲۸
فرهنگ اقتصادی	۲۲۷	۱/۳۷۵	۵	۳/۵۶۱	۰/۷۸۹

منبع: یافته‌های پژوهش

نتایج جدول شماره ۵ نشان می‌دهد که بالاترین میانگین مربوط به متغیر مدیریت جهادی با میانگین ۳/۷۷۷ با انحراف معیار ۰/۶۲۸ و کمترین میانگین مربوط به متغیر فرهنگ اقتصادی با میانگین ۳/۵۶۱ و انحراف معیار ۰/۷۸۹ می‌باشد.

فرضیه فرعی اول:

سرمایه اجتماعی بر افزایش توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر مثبت و معناداری دارد.

جدول ۶: همبستگی بین متغیرها

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	انحراف خطا	آماره دوربین واتسون
۰/۹۰۴	۰/۸۱۹	۰/۸۱۵	۰/۶۵۲	۱/۷۷۵

منبع: یافته‌های پژوهش

همبستگی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته برابر ۰/۹۰۴ است. ضریب تعیین ۰/۸۱۹ به‌دست‌آمده و این مقدار نشان می‌دهد که ۸۱/۹ درصد افزایش توان رزمی نیروهای مسلح به سرمایه اجتماعی موجود مربوط می‌شود. چون این مقدار درجه آزادی را در نظر نمی‌گیرد، لذا از ضریب تعیین تعدیل‌شده برای این منظور استفاده می‌شود که آن هم در این آزمون برابر با ۸۱/۵ درصد است. با توجه به اینکه مقدار آماره دوربین واتسون در فاصله استاندارد ۱/۵ تا ۲/۵

قرار دارد، بنابراین فرضیه استقلال باقیمانده‌ها پذیرفته می‌شود. با توجه به شاخص‌هایی که عنوان شد مدل از کفایت لازم برخوردار است.

جدول ۷: آزمون معنادار بودن ضرایب رگرسیونی

آماره هم‌خطی		Sig.	t	ضریب	ضریب غیر	مجموع	مدل
VIF	Tolerance			استاندارد شده	استاندارد	مربعات	
				Beta	Std. Error	B	مقدار ثابت
		۰/۰۰۰۱	۴/۳۵۲		۰/۲۰۳	۰/۸۹۴	
۱	۱	۰/۰۰۰۱	۱۳/۳۷۸	۰/۹۰۴	۰/۰۵۳	۰/۸۰۹	سرمایه اجتماعی

منبع: یافته‌های پژوهش

متغیر وارد شده در معادله رگرسیونی هسته اصلی تحلیل رگرسیون می‌باشد که در جدول ۷ آورده شده است. معادله رگرسیونی را می‌توان به شرح زیر محاسبه کرد: سرمایه اجتماعی $(۰/۸۰۹) + (۰/۸۹۴) =$ افزایش توان رزمی

می‌توان گفت با ارتقاء یک واحد از هر متغیر مستقل به میزان ضریب نوشته شده متغیر وابسته ارتقا پیدا خواهد کرد. به عبارتی با ارتقای یک واحد از عملکرد سرمایه اجتماعی، $۰/۹۰۴$ واحد انحراف افزایش توان رزمی ارتقا پیدا خواهد کرد، در نتیجه تأثیر مثبت دارند.

فرضیه فرعی دوم:

فرهنگ اقتصادی بر افزایش توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر مثبت و معناداری دارد.

جدول ۸: همبستگی بین متغیرها

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	انحراف خطا	آماره دوربین واتسون
۰/۸۸۸	۰/۷۸۹	۰/۷۸۵	۰/۶۵۲	۱/۷۷۵

منبع: یافته‌های پژوهش

همبستگی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته برابر $۰/۸۸۸$ است. ضریب تعیین $۰/۷۸۹$ به دست آمده و این مقدار نشان می‌دهد که $۷۸/۹$ درصد افزایش توان رزمی در نیروهای مسلح به فرهنگ اقتصادی موجود مربوط می‌شود. چون این مقدار درجه آزادی را در نظر نمی‌گیرد، لذا از ضریب تعیین تعدیل شده برای این منظور استفاده می‌شود که آن هم در این آزمون برابر با $۷۸/۵$ درصد است. با توجه به اینکه مقدار آماره دوربین واتسون در فاصله استاندارد $۱/۵$ تا $۲/۵$ قرار دارد، بنابراین فرضیه استقلال باقیمانده‌ها پذیرفته می‌شود. با توجه به شاخص‌هایی که

عنوان شد مدل از کفایت لازم برخوردار است.

جدول ۹: آزمون معنادار بودن ضرایب رگرسیونی

آماره هم خطی		Sig.	t	ضریب استاندارد	ضریب غیر استاندارد	مجموع مربعات	مدل
VIF	Tolerance			Beta	Std. Error	B	
		۰/۰۰۰۱	۵/۵۲۵		۰/۱۰۸	۰/۸۰۴	مقدار ثابت
۱	۱	۰/۰۰۰۱	۱۳/۹۲۸	۰/۸۸۸	۰/۰۴۳	۰/۸۱۹	فرهنگ اقتصادی

منبع: یافته‌های پژوهش

متغیر وارد شده در معادله رگرسیونی هسته اصلی تحلیل رگرسیون می‌باشد که در جدول ۹ آورده شده است. معادله رگرسیونی را می‌توان به شرح زیر محاسبه کرد: فرهنگ اقتصادی $(۰/۸۱۹) + (۰/۸۰۴) =$ افزایش توان رزمی

می‌توان گفت با ارتقاء یک واحد از هر متغیر مستقل به میزان ضریب نوشته شده متغیر وابسته ارتقا پیدا خواهد کرد. به عبارتی با ارتقای یک واحد از متغیر عملکرد فرهنگ اقتصادی، $۰/۸۸۸$ واحد انحراف افزایش توان رزمی ارتقا پیدا خواهد کرد، در نتیجه تأثیر مثبت دارند.

فرضیه فرعی سوم:

مدیریت جهادی بر افزایش توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر مثبت و معناداری دارد.

جدول ۱۰: همبستگی بین متغیرها

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	انحراف خطا	آماره دوربین واتسون
۰/۸۸۱	۰/۷۷۷	۰/۷۷۵	۰/۶۴۳	۱/۶۹۳

منبع: یافته‌های پژوهش

همبستگی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته برابر $۰/۸۸۱$ است. ضریب تعیین $۰/۷۷۷$ به دست آمده و این مقدار نشان می‌دهد که $۷۷/۷$ درصد افزایش توان رزمی در نیروهای مسلح به رویکرد مدیریت جهادی موجود مربوط می‌شود. چون این مقدار درجه آزادی را در نظر نمی‌گیرد، لذا از ضریب تعیین تعدیل شده برای این منظور استفاده می‌شود که آن هم در این آزمون برابر با $۷۷/۵$ درصد است. با توجه به اینکه مقدار آماره دوربین واتسون در فاصله استاندارد $۱/۵$ تا $۲/۵$ قرار دارد، بنابراین فرضیه استقلال باقیمانده‌ها پذیرفته می‌شود. با توجه به شاخص‌هایی که عنوان شد مدل از کفایت لازم برخوردار است.

جدول ۱۱: آزمون معنادار بودن ضرایب رگرسیونی

آماره هم خطی		Sig.	t	ضریب استاندارد شده	ضریب غیر استاندارد	مجموع مربعات	مدل
VIF	Tolerance			Beta	Std. Error	B	
		۰/۰۰۰۱	۶/۱۲۲		۰/۱۱۹	۱/۰۲۴	مقدار ثابت
۱	۱	۰/۰۰۰۱	۱۳/۸۳۸	۰/۸۸۱	۰/۰۲۵	۰/۷۱۳	مدیریت جهادی

منبع: یافته‌های پژوهش

متغیر وارد شده در معادله رگرسیونی هسته اصلی تحلیل رگرسیون می‌باشد که در جدول ۱۱ آورده شده است. معادله رگرسیونی را می‌توان به شرح زیر محاسبه کرد: رویکرد مدیریت جهادی $(۰/۷۱۳) + (۱/۰۲۴) =$ افزایش توان رزمی

می‌توان گفت با ارتقاء یک واحد از هر متغیر مستقل به میزان ضریب نوشته شده متغیر وابسته ارتقا پیدا خواهد کرد. به عبارتی با ارتقای یک واحد از متغیر عملکرد رویکرد مدیریت جهادی، $۰/۸۸۱$ واحد انحراف افزایش توان رزمی ارتقا پیدا خواهد کرد، در نتیجه تأثیر مثبت دارند.

بحث و نتیجه‌گیری:

اقتصاد در هر سازمان از مهم‌ترین سرمایه‌های آن جامعه است، که با وجود رونق در آن رسیدن به اهداف دور یا نزدیک و استراتژیک به سهولت بیشتری انجام می‌گیرد. در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران به دلیل داشتن ماموریت‌های حیاتی و دشمن‌های منطقه و فرا منطقه - ای این اهمیت دو چندان شده و تنها راهکار سیانت از این سازمان مهم در بعد اقتصادی رعایت اقتصاد مقاومتی با تکیه بر سه مؤلفه سرمایه اجتماعی، فرهنگ اقتصادی و مدیریت جهادی است. داشتن نیروی انسانی و سرمایه اجتماعی از مهم‌ترین مقوله‌های اقتصاد مقاومتی است که با داشتن این سرمایه رسیدن به اهداف استراتژیک مقدور و در دسترس می‌باشد. اما زمانی این نیروها به سرمایه ارزشمند برای سازمان تبدیل می‌شوند که تجربه‌ها، اطلاعات، مهارت و تخصص آن‌ها از راه تعاملات اجتماعی تبادل و تسهیم شده و بین اعضای سازمان انتقال یابد. سازمان‌های دفاعی کشور که به دلیل اهمیت بالایی که در تأمین امنیت جامعه دارند، با توجه به موقعیت ژئوپلیتیک کشور، دارای اولویت ویژه‌ای نسبت به سایر سازمان‌ها بوده و همین

موقعیت ویژه موجب شده که افزایش اثربخشی و کارایی این سازمان‌ها، به‌طور مؤثر موجب تقویت جایگاه سیاسی ایران در منطقه شود. برای توسعه کشور در آینده، حضور هوشیارانه و مؤثر نیروهای مسلح در عرصه‌های گوناگون، به ویژه در حوزه دفاعی نیازی ضروری است. لذا قائم نمودن سازمان نیروهای مسلح بر مبنای تعالیم رفتار علوی، در جهت اداره امور از اهمیت بالایی برخوردار است.

در مقایسه پژوهش با پژوهش‌های دیگر باید عنوان کرد که یکی از نتایج به‌دست‌آمده تحقیق تأثیر اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های نظامی می‌باشد که با نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش‌های عزیزی (۱۳۹۸)، شیروی و خداپرست (۱۳۹۸)، الیاسی (۱۳۹۵)، همراستا و یا منطبق می‌باشد. یکی از نتایج به‌دست‌آمده تحقیق سرمایه اجتماعی بر رویکرد مدیریت جهادی سازمان‌های نظامی تأثیر دارد. بنابراین با نتایج پژوهش‌های پیشین چراغی و همکاران (۱۳۹۸)، سینایی (۱۳۹۸)، رحیمیان (۱۳۹۴)، همراستا می‌باشد. همچنین از نتایج به‌دست‌آمده در خصوص مدیریت جهادی با نتایج پژوهشی که توسط روح بخش و همکاران (۱۳۹۸)، روشندل و همکاران (۱۳۹۸)، همراستا است. در مقایسه‌ای بین تحقیق حاضر با تحقیقات پیشین انجام گرفت نشان داده شد که متغیرهای این پژوهش با پیشینه‌های قبلی هم راستا بوده اما متغیرهای مهم و کاربردی سرمایه اجتماعی، فرهنگ اقتصادی و مدیریت جهادی به‌کار گرفته شده در این پژوهش در هیچ‌یک از تحقیق‌های دیگر به‌طور همزمان مشاهده نشده است.

در این پژوهش، به تدوین مدل اقتصاد مقاومتی با تأکید بر افزایش توان رزمی نیروهای مسلح با در نظر گرفتن نقش متغیرهای مهم سرمایه اجتماعی، فرهنگ اقتصادی و مدیریت جهادی پرداخته شده است. یافته‌های تحقیق نشان داد اقتدار اقتصادی، استقلال اقتصادی، تعصبات در مصرف از مهم‌ترین مؤلفه‌های فرهنگ اقتصادی و همچنین تعامل عمومی، جبران خسارت‌های محیطی، کمک در توسعه عمرانی از مهم‌ترین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و در نهایت خودباوری، تحول‌آفرینی و پرکاری، ارزش‌های دینی در محیط کار از مهم‌ترین مؤلفه‌های مدیریت جهادی هستند.

همچنین طی تجزیه و تحلیل رگرسیون و همبستگی فرضیه‌ها مشخص گردید که:

۱- اقتصاد مقاومتی بر افزایش توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۲- سرمایه اجتماعی بر افزایش توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۳- فرهنگ اقتصادی بر افزایش توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۴- مدیریت جهادی بر افزایش توان رزمی نیروهای مسلح تأثیر مثبت و معناداری دارد.

نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران با اتکا به تاکیدات مدیرانه رهبر معظم انقلاب اسلامی (مدظله العالی) مبنی بر اهمیت اقتصاد مقاومتی، می‌توانند در این راه قدم برداشته و به افزایش توان رزمی خود بیفزایند و از این طریق راه تحریم‌های ظالمانه دشمنان کوردل را ببندند. در نظر گرفتن مدل و متغیرهای پژوهش مذکور می‌تواند از راه‌کارهای علمی مناسب در این راه باشد.

پیشنهاد‌های پژوهش:

پیشنهاد‌های مربوط به یافته‌های سؤال اول پژوهش (متغیر فرهنگ اقتصادی):

- ۱- پیشنهاد می‌گردد که ارتش جمهوری اسلامی ایران (نیروهای مسلح) با اعمال روش‌های اقتصاد مقاومتی در سازمان، استفاده از تولیدات صرفاً ایرانی، افزایش عواید داخلی و... بر اقتدار اقتصادی خود و کشور کمک نمایند.
- ۲- پیشنهاد می‌گردد که ارتش جمهوری اسلامی ایران (نیروهای مسلح) با مهندسی معکوس تجهیزات خارجی، تعمیرات رده‌های بالا، فراهم کردن شرایط برای تولید قطعات مهم و وارداتی و... به استقلال اقتصادی خود و کشور کمک نمایند.
- ۳- تمامی سازمان‌ها و ارگان‌ها از جمله ارتش جمهوری اسلامی ایران باید در قبال مصرف تولیدات داخلی تعصب ویژه داشته باشند و از این طریق به رونق تولیدات داخلی کمک نمایند.

پیشنهاد‌های مربوط به یافته‌های سؤال دوم پژوهش (متغیر سرمایه اجتماعی):

- ۱- پیشنهاد می‌گردد که ارتش جمهوری اسلامی ایران (نیروهای مسلح) تعاملات اجتماعی و عمومی خود با سایر سازمان‌ها، ارگان‌ها، جامعه و مردم را افزایش داده و از این سرمایه‌های داخلی نهایت استفاده را ببرد.
- ۲- کلیه سازمان‌ها و ارگان‌ها در کشور خواه ناخواه بر محیط‌زیست تأثیر مخرب دارند که ارتش جمهوری اسلامی ایران از این قائله مستثنی نمی‌باشد، لذا پیشنهاد می‌گردد برای

جبران تخریبات محیط زیستی راهکارهای علمی و پژوهشی ویژه‌ای را در پیش گرفته که این نعمت خداوند ارج گذاشته شود که باعث خوبی‌های عمومی نیز خواهد شد.

۳- پیشنهاد می‌گردد که ارتش جمهوری اسلامی ایران (نیروهای مسلح) با وسایل، امکانات و تجهیزات در اختیار در جهت کمک در توسعه عمرانی کشور گام‌های محکم و استواری بردارد.

پیشنهادهای مربوط به یافته‌های سؤال دوم پژوهش (متغیر مدیریت جهادی):

۱- از مهم‌ترین عوامل پیشرفت در ارتش جمهوری اسلامی ایران و نیروهای مسلح خود باوری و عدم اتکا به کشورهای بیگانه است. با خودباوری می‌توان اقتصاد مقاومتی را توسعه و با کمک دانش داخلی و نیروهای مخلص خودی به اقتصاد کشور کمک کرده و توان رزمی را افزایش داد.

۲- پیشنهاد می‌گردد که ارتش جمهوری اسلامی ایران (نیروهای مسلح) با استفاده از نیروهای نخبه و با تحول آفرینی و پرکاری راه را برای توسعه اقتصاد مقاومتی و افزایش توان رزمی هموار سازد.

۳- پیشنهاد آخر این مقوله اینکه اعمال ارزش‌های دینی در محیط کار و توکل به خداوند تبارک مانند عدم اسراف در منابع و امکانات سازمانی، عدم تخریب محیط زیست در حد امکان، کاهش استفاده از منابع تجدید ناپذیر و... اقتصاد مقاومتی و افزایش توان رزمی را محقق می‌نماید.

همچنین پیشنهاد می‌شود:

۱- به منظور نهادیه و همسو کردن نظام آموزشی، کلاس‌ها و سمینارهای آموزشی (جهت استراتژی‌های مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی و سرمایه اجتماعی) تشکیل شود و در دستور کار فرماندهان و مسئولین یگان‌ها، قرارگیرد.

۲- بهبود قابلیت‌ها و توانمندی‌های کارکنان از طریق تشویق به یادگیری فردی و سازمانی در راس امورات قرار گیرد و کلاس‌های آموزشی اقتصاد مقاومتی به روش علمی و علمی توسط فرماندهان و مسئولین یگان‌ها، تشکیل شود.

۳- فرهنگ تعاون در امر رهبری به منظور استقرار بهتر نظام اقتصاد مقاومتی توسط فرماندهان و مسئولین یگان‌ها، توسعه داده شود و بر ظرفیت‌های داخلی سازمان، چه ظرفیت‌های علمی، چه انسانی، چه طبیعی، چه مالی، چه جغرافیایی و... تکیه شود.

۴- اصلاح الگوی مصرف؛ مسئله صرفه‌جویی، پرهیز از ریخت‌وپاش، پرهیز از اسراف، پرهیز از هزینه‌کردهای زائد در ماموریت‌های نظامی، جلسه‌های اداری و همایش‌ها و رزمایش‌های

جلوگیری به عمل آید.

محدودیت‌ها: در مورد محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به این نکته اشاره نمود که به خاطر جلوگیری از وسعت دامنه پژوهش و همچنین کاهش کیفیت آن، پژوهش حاضر فقط بر حسب نظر سنجی نمونه‌ای از کارشناسان و خبرگان بنا نهاده شده‌است و در آن از تحلیل و سنجش اطلاعات و داده‌های یگان‌های استفاده نشده‌است، لذا به پژوهشگران آتی پیشنهاد می‌شود که این پژوهش را بر مبنای تحلیل و سنجش اطلاعات و داده‌های شرکت انجام داده و نتایج را با این پژوهش تطبیق و مقایسه و نتایج را به اطلاع استفاده‌کنندگان برسانند.

منابع:

- ابوالحسن تنهایی، حسین. حضرتی صومعه، زهرا (۱۳۹۲). بررسی نظری پژوهش‌های سرمایه اجتماعی در جامعه ایران. فصلنامه علوم رفتاری شماره ۹۷، صص ۹۱-۳۱.
- الیاسی، حسین (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین اقتصاد مقاومتی و مدیریت منابع انسانی. همایش پژوهش‌های مدیریت و علوم انسانی در ایران، تهران، موسسه پژوهشی مدیریت مدبر، دانشگاه تهران.
- باقری، علی. موسوی، سیدمصطفی (۱۳۹۷). مفهوم شناسی اقتصاد مقاومتی و تبیین نقش و جایگاه آن در دوران پساتحریم، فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی، ۲۰ صص ۷۷۷-۷۰۱.
- پورصادق، ناصر. ذاکری قزآنی، زهرا (۱۳۹۴). بررسی تأثیر مدیریت جهادی بر اثربخشی سازمان در سه بعد رهبر، پیرو و زمینه. فصلنامه پژوهش‌های مدیریت منابع انسانی، مقاله ۵، دوره ۷، شماره ۴، صص ۹۵-۱۱۶.
- پیرایش، رضا. رسولی، حسین (۱۳۹۵). بررسی تأثیر بکارگیری فنون حسابداری مدیریت در تحقق مدیریت جهادی در سازمان‌ها. سومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
- تقی پور، محمدمین و یخچالی، مصطفی (۱۳۹۷). بررسی ویژگی‌های فردی و مدیریتی مدیران جهادی (مورد مطالعه: حاج عبدالله والی). کنفرانس بین‌المللی دستاوردهای نوین پژوهشی در علوم انسانی و مطالعات اجتماعی و فرهنگی، کرج، دانشگاه جامع علمی کاربردی سازمان همیاری شهرداری.

- حسین پور، داوود. رضائی منش، بهروز و محمدی سیاهبومی، حمیدرضا، (۱۳۹۵). رابطه مدیریت جهادی و استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی. سال بیست و چهارم، شماره ۱۱، صفحات ۱۲۲-۹۹.
- خان احمدی، اسماعیل. میار، یحیی (۱۳۹۲). نقش بصیرت در ارتقاء توان رزم نیروهای مسلح، فصلنامه راهبرد دفاعی، سال یازدهم، شماره ۴۴، صص ۲۲۱-۱۸۷.
- صالح اصفهانی، اصغر. خلیلی شورینی، سیاوش. سیف، اله مراد. مرادی، فرج‌الله، مرادی (۱۳۹۹). بررسی تاب‌آوری در طراحی الگوی راهبردی طرح ریزی، برنامه ریزی و تأمین منابع نیروهای مسلح با رویکرد اقتصاد مقاومتی نیروهای مسلح. فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، سال هجدهم، شماره ۸۱، صص ۲۱۸-۱۹۷.
- روح بخش، مریم. مهدوی، رامین و بختیاری، رحمت (۱۳۹۸). بررسی مفهوم مدیریت جهادی، اصول، مؤلفه‌ها و ویژگی‌های آن، ششمین کنفرانس بین المللی یافته‌های نوین علوم و تکنولوژی، تهران، دبیرخانه دائمی کنفرانس.
- قنبری جهرمی، محمدحسین (۱۳۹۵). اصول جنگ و توان رزمی. تهران، انتشارات دانشکده فرماندهی و ستاد.
- عزیزی، محمد. بوداقتی، علی. حسن پور، محمد و حسینی، سیدصمد (۱۴۰۰). تأثیر سرمایه اجتماعی سازمانی بر ظرفیت انطباق‌پذیری سازمانی. فصلنامه مطالعات رفتار سازمانی، سال چهارم، شماره ۳(۱۴) صص ۱۷۴-۱۴۵.
- رادسر، مصطفی. محمدی، مهدی. پیوسته، علی اکبر (۱۴۰۰). تأثیر سرمایه اجتماعی بر پیاده سازی ارکان اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های نظامی با در نظر گرفتن نقش میانجی رویکرد مدیریت جهادی. فصلنامه مدیریت سرمایه انسانی دفاعی، سال اول، شماره ۱، صص ۷۰-۹۷.
- موسوی، زهراسادات و علوی بصری، نداسادات (۱۳۹۳). نقش یادگیری تیمی در جذب سرمایه‌های فکری و مدیریت دانش. سومین کنفرانس ملی حسابداری و مدیریت، تهران، موسسه اطلاع‌رسانی نارکیش.
- سینایی، احسان (۱۳۹۸). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی کاری کارکنان (شهرداری‌های سیرجان)، کنفرانس بین المللی راهکارها و چالش‌های مدیریت و مهندسی صنایع، تهران، شرکت آروین البرز.
- شیروی، عبدالحسین و خداپرست، ناصر (۱۳۹۸). اقتصاد مقاومتی و توسعه پایدار در اسناد بین المللی، فصلنامه مطالعات حقوق عمومی، (۱)۴۹.

- شعبانی، احمد. نخلی، سید رضا (۱۳۹۳). مبانی، الزامات و نقشه راه اقتصاد مقاومتی. تهران، دعا.
- رادسر، مصطفی. محمدی، مهدی و پیوسته، علی اکبر (۱۴۰۱). تأثیر سرمایه اجتماعی بر پیاده سازی ارکان اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های نظامی با در نظر گرفتن نقش میانجی رویکرد مدیریت جهادی، ش ۱ ص ۹۷-۷۰.
- روشندل، مهدی. گل محمدی، حجت‌اله و پایدار، رامین (۱۳۹۸). تبیین الگوی مدیریت جهادی در افق چشم انداز ۱۴۰۴. سومین کنفرانس ملی نقش مدیریت در چشم انداز، ۱۴۰۴ رشت، سازمان بسیج مهندسی صنعتی گیلان.
- درزیان، علی؛ عماد اندیشمند و فرید چوبتاشانی (۱۳۹۸). رابطه مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی در اندیشه مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، سومین کنفرانس ملی نقش مدیریت در چشم انداز ۱۴۰۴، رشت، سازمان بسیج مهندسی صنعتی استان گیلان.
- محبی گرگری، عزیزاله (۱۳۹۷). مدیریت جهادی و کار جهادی، اقتصاد مقاومتی و استراتژی آن، چالش‌ها و الزامات، دومین کنفرانس بین‌المللی تحولات نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، تهران، موسسه آموزش عالی علامه خویی (ره) شرکت بین‌المللی کوش.
- محمدی، حمیدرضا. صالحی، فرخنده و قربانی، عقیل (۱۳۹۶). تحقق اقتصاد مقاومتی با استفاده از راهبرد مدیریت جهادی، فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، شماره ۸۹ سال بیست و پنجم، صفحات ۱۱۳-۸۵.
- لزگی، علی‌نقی. صافحیان، محمد و مجدجعفری، رسول (۱۳۹۹). مؤلفه‌های آمادگی دفاعی فرماندهی و مدیریت نظامی در نهج‌البلاغه با تأکید بر سرمایه انسانی. فصلنامه مدیریت نظامی، ۳(۲۰) ص ۱۴۴-۱۱۵.

- Ahakwa, I., Yang, J., Tackie, E. A., & Atingabili, S. (۲۰۲۱). The Influence of Employee Engagement, Work Environment and Job Satisfaction on Organizational Commitment and Performance of Employees: A Sampling Weights in PLS path Modelling. SEISENSE Journal of Management, ۴(۳), ۳۴-۲۲.
- Barba-Aragón, M. I., & Jiménez-Jiménez, D. (۲۰۲۰). HRM and radical innovation: A dual approach with exploration as a mediator. European Management Journal, ۳۳(۵), ۱۹۱-۳۰۳.

- Crane, B., & Hartwell, C. J. (۲۰۱۳). Global talent management: A life cycle view of the interaction between human and social capital. *Journal of World Business*, ۱۲ (۹).
- Frese, M. & Fay, D. (۲۰۰۱). Personal initiative: An active performance concept for work in the ۲۱st century. *Research in Organizational Behavior*, ۲۳(۱), ۱۳۳–۱۳۱.
- Holger S, Scott C, Michael I, John W. & Thomas J. (۲۰۱۲) Managing supplier satisfaction: Social capital and resource dependence frameworks *Australasian Marketing Journal (AMJ) Volume ۲۳, Issue ۲, May ۲۰۱۵, Pages ۱۳۲-۱۳۳*
- Joonmo S. Nan L. (۲۰۰۳) " Social capital and civic action: A network-based approach Department of Sociology, Box ۹۰۰۳۳, Duke University, Durham, NC ۲۱۱۰۳, USA , Available online ۳۰ January. WWW. ScienceDirect.COM
- Jungwoo .L, Jun-Gi, P, Seyoon, L.(۲۰۱۵) Raising team social capital with knowledge and communication in information systems development projects, *International Journal of Project Management*, Volume ۳۳, Issue ۴, May ۲۰۱۵, Pages ۱۹۱–۳۰۱.
- Balamoune, L. (۲۰۱۵) Trust-based social capital, institutions, and development , *The Journal of Socio-Economics*, Volume ۴۰, Issue ۴, August ۲۰۱۱, Pages ۳۳۵–۳۴۲
- Myung J, Choong, K, & Mark B. (۲۰۱۱) The effect of social capital and altruism on seniors' revisit intention to social network sites for tourism-related purposes, *Tourism Management* Volume ۵۳, April ۲۰۱۲, Pages ۹۲-۱۰۱.
- Nahapiet, J., & Ghoshal, S. (۱۹۹۳) Social capital, intellectual capital, and, organizational advantage. *The Academy of Management Review*, ۲۳(۲). ۲۴۲-۲۲۲.
- Negwy, Petchsawanga, P. and Duchon, D., (۲۰۲۰). " How to lead two-way economy and combat power in military forces ". Management Department

Faculty Publications. Paper ۹۲. [http:// digitalcommons unl.edu/ management facpub /۹۲](http://digitalcommons.unl.edu/management_facpub/۹۲).

- Vilanova, E.P., and Josa, R.T., (۲۰۰۳). Social capital as a managerial phenomenon. Working Paper, Tampere University of Technology